

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egész évre . . . 12 kor. Negyedévre . . . 3 kor.
 Félévre . . . 6 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő:

dr. BALOGHY ERNŐ.

Kiadótulajdonos:

BITTERMANN NÁNDOR.

HIRDETÉSEKET
 és nyilttéri közleményeket a kiadóhivatal vesz fel.
 MEGJELEN MINDEN KEDDEN ÉS PÉNTEKEN.

Az új kormány programja.

Gróf Tisza István a képviselőház november hó 6. napján tartott ülésében mondotta el nagyszabású beszédét, mely a kormány programját foglalja magába. Beszédében a főérdeklődést a program legelső részlete, a legaktuálisabb pont: a katonai kérdés keltette. S habár ép e pontban iparkodott első programnyilatkozatának keretében maradni, az ellenzék közbeszólásainak ostroma alkalmat adott Tisza István grófnak még erősebben, még hatásosabban kimutatni azon eredmények nagy és mélyreható jelentőségét, melyek az általa bejelentett reformokban foglaltnak. Kétségtelen, hogy nyilatkozatainak precíz, hazafias szellemű és közjogilag korrekt volta okozta azt, hogy az ellenzék sem vonhatta ki magát érveinek és igazságainak meggyőző hatása alól, és eltekinve egy-két közbeszóló hangtól, méltó komolysággal és figyelemmel hallgatta a miniszterelnök fejtegetéseit.

A katonai kérdés.

Gróf Tisza István: Mondom, tisztelt Ház, a kormány abban a tudatban van, hogy e mai szituációból a kibontakozást a nemzet megnyugvásával és az ország érdekeinek minden téren való megőrzésével úgy találhatjuk meg, hogyha a hadsereg körül felsorolt kérdések közül a nemzet óhaját figyelembevételével megoldjuk mindazokat, amelyek megoldása ma az összhangnak, a bekének veszélyeztetése nélkül lehetséges. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

Báró Kass Ivor: Ausztriával!

Gróf Tisza István: Ezt igyekeztek a kormányok elérni azon katonai program által, a melynek tartalma ismeretes már a t. Ház előtt.

Ugron Gábor: Nem ismerjük!

Gróf Tisza István: . . . elég lesz tehát, ha egész röviden rekapitulálom.

Polczner Jenő: Jó lesz azt bővebben tárgyalni. (Zaj! Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István: Itt áttér a katonai kérdésekre, amelyekről megismétli a főrendiházban mondottakat és így folytatja: És soha a magyar nemzet közügyeinek ezen utvesztőjéből, amelybe belesodorta, ott, ily eredménynyel ki nem bontakozhatott volna, ha e tekintetben a nemzetnek a korona a maga atyai szíve egész melegével segítségére nem jött volna. (Ugy van! jobbfelől. Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Ha ez a harc nincsen! (Mozgás.)

Gróf Tisza István: Nem hiszem, tisztelt Ház, hogy az ország érdeke kívánja azt, hogy itt a képviselő urak minduntalan felelevenítsenek olyan eseményeket, amelyek kinos félreértésekre szolgáltatnak alkalmat, (Ugy van! jobbfelől.) de amelyekre vonatkozólag a félreértések teljesen és megnyugvást keltő módon eloszlatnak. (Élénk ellenmondások a bal és szélsőbaloldalon.)

A kormány fentartja hivatalbeli elődjének azon álláspontját, hogy a hadseregben és általában a közös intézményeknél használt jelvények az országos közjogi helyzetek meg nem felelnek. Kötelességének fogja tehát ismerni közreműködni a kérdés olyan rendezésében, a mely az ország közjogi állásának megfelel.

A katonai büntető eljárás.

Egy másik fontos kérdés, a melynek megoldását már régóta sürgeti a törvényhozás, a katonai büntető eljárás kérdése. A törvényjavaslatot előkészítő munkálatok előre haladott stádiumban vannak. A kormány óhajítja, hogy a javaslat mielőbb előterjesztésük és a javaslatban a közvetlenségre, a szóbeliségre és nyilvánosságra fektetett eljárásban a magyar nyelv érvényesüljön. Végre azon lesz a kormány, hogy a nem magyar csapatoknál szolgáló magyar honos tisztek az 1868. évben kibocsátott legfelsőbb kézirat értelmében mielőbb magyar csapatokhoz helyezteszenek át.

Állami költségvetés.

Szükséges első sorban a folyó évre kiállítandó újoncok megszavazása és a folyó évi költségvetéssel összekötött kérdések rendezése. Ez utóbbiakra nézve, gondolom, legcélszerűbb lesz az év végéig kérni költségvetési felhatalmazást, vagyis indemnitást, a mely esetben azután az 1903. évi kezeles is tulajdonképen az 1902. év bázisán lesz eszközölhető.

Nagyon természetes, vannak egyes tételei az 1903. évi költségvetésnek, amelyek oly elodázhatatlan szükségnek felel meg, hogy azok a folyó évben egyáltalán el nem hagyhatók; szükséges lesz tehát egy külön felhatalmazásban engedélyt kérni arra, hogy az 1902. évben megállapított hitelek keretén túl taxatív felsorolt egyes tételeknél tulmenő kiadások eszközölteszenek. Ez lenne a mód arra, hogy az 1903. évi kezelés a legszigorubb alkotmányosság szempontjai figyelembevételével célszerűleg és lehetőleg takarékosan oldassék meg.

Természetesen talán e közben jönne az, hogy indemnitást kellene kérni az 1904. év első hónapjaira és mindenesetre követelnie kellene ezt azonnal az 1904. évi költségvetés és újonclétszám megállapítása kérdésének.

Báró Kass Ivor: A felemelt, vagy a régi újonclétszámmal? (Zaj és derűtlenség a jobboldalon.)

Ugron Gábor: Igaza van!

Gróf Tisza István: Én mindenesetre azon leszek, hogy ezek a függő kérdések, ezek a folyó ügyek az államnak lehetőleg kevés ellentét felidézésével oldassanak meg és hogy mindazok a nagy kérdések, a melyek alapos megvitatás alapján kell, hogy a Ház határozatának tárgyát képezzék, azután kerüljenek a ház napirendjére.

Eppen ezért, miután egy hosszabb időszak választja el a kormányt attól, hogy tettekben, tényekben nyilvánuló munkaprogrammal léphessen a ház elé, nem is tartjuk feladatunknak azt, hogy ma részletesen adjuk elő azon egyes fontosabb javaslatokat, amelyekkel a ház elé lépni szándékozunk. Én úgy gondolom, legcélszerűbb lesz ezen kérdéseket az 1904. évi költségvetés alkalmával tárgyalni.

Nemzeti politika.

A nemzeti politikának egyik lenyeges alapfeltétele: a korona és nemzet közti teljesen harmonikus együttműködés.

Kimagasló mozzanata volt fejtegetéseinek az a része, mely a szabadelvű és nemzeti irány érvényesítésére a magyar állameszme diadalmas kibontakozására vonatkozott. Rajongó hazá- és fajszereget nyilatkozott meg Tisza István gróf ajkán, amikor ezer éves történelmünkkel vette az analógiákat, hogy a magyar nemzet testvéri szeretettel ölelte keblere a nemzetiségeket, tisztelvéni mindig azon jogokat, melyek őket megillették. De tőlük is elvárja ez a nemzet, hogy segítik kiirtani a nemzet és hazaelenes izgatókat. Ha a magyar nemzetre fontos érdek a nemzetiségek megalapozása, viszont rájuk nézve egyenesen életkérdés, hogy a magyar nemzeti államhoz feltétlenül, teljes odaadással ragaszkodjanak.

A pénzügyi helyzet.

A társadalom minden rétege olyan nyomást gyakorolt a kormányra, hogy ezen nyomásnak ellentánni jóformán lehetetlenség lett volna és állami gépezetünk feltartóztathatatlanságát a mind nagyobb arányú terpeszkedés felé. Nem akarok a végletekbe menni, de a katonai kérdések és az ezek által okozott költségvetés nagyon báltérbe szorult költségvetésünk egész emelkedésével szemben. A számok beszélnek. Az én nézetem szerint emelni fog kelleni a közel jövőben a katonai terheket is (Mozgás a baloldalon), emelni fog kelleni a polgári élet terén felmerülő terheket is, de egyiket sem szabad tovább emelni, mint a meddig a nemzet érdekében feltétlenül szükséges (Zaj a baloldalon.) és anyagi erőnk megengedi. (Zaj a baloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Halljuk! Halljuk! Elnök cseppet.)

Mondom, azok a bajok, a melyeket jelezni bátor voltam már néhány évvel ezelőtt, ma már küszöbön állanak. Az adókból és illetekekből befolyó állami bevételek a 90 es évek első felében — amint tudni méltóztatnak — meglehetősen rohamos fejlődést mutatnak, a mi azonban összefügg az indirekt adó terén létrejött bizonyos törvényhozási reformációval is. Megmarad ezen emelkedés a későbbi epoha elején is, ahol a rendszerünk mélyreható változásnak kitéve nincs és az országnak ezen jövedelmi forrásaiból 1895 től 1897 ig évenként 11 millió koronával emelkednek bevételeink.

Ez az emelkedés azonban 1897-től 1899 ig 8 1/2 millió koronára, 1899-től 1901 ig másfél millió koronára csökkent.

Pénzügyi politika.

Gróf Tisza István. Az egyes tárcák programját a kormány ma még nem terjesztheti elő. A pénzügyi politikáról azok után, a miket már mondott, főlegleg most nyilatkozni. Az egyensúlyt az állambiztosításban meg kell tartani minden áron, takarékosan és helyes gazdasági politikával. Gazdasági téren csak így haladhatunk addig, hogy végre megalkothatjuk az egyenes adók reformját. Legyünk rajta, hogy minél előbb oda jusson az ország, hogy az adóreform minél előbb napirendre kerülhessen. Közgazdasági politikánkat úgy akarja irányítani a kormány, hogy az ipar, kereskedelem és me-

zölgazdaság összhangban legyen. A kiegyezési javaslatok is egyformán védik az ipari és mezőgazdasági érdekeket, a kormány igyekszik fog arra, hogy a kiegyezési javaslatok minél előbb törvényerőre emelkedhessenek. Eminens érdek, hogy az autonóm vámtarifa elfogadtassék és ezen az alapon megindul hasson külső kereskedelmi politikánk. A közlekedésügy terén a kormány óhajtja a közúti és vasúti hálózat bővítését és a vicinális vasutak rendszerét ki kell egészíteni az igen olcsó mezői vasutakkal. Egyike a legfontosabb feladatoknak a munkás kérdés rendezése. Ez az ügy a maga gyermekbetegségein legjobban volna, ha már most átesnénk, a mikor a szocialis küzdelmek még nem vernek nagy hullámokat az országban. Munkás-szakegyletleteket kellene alakítani, hogy az egy szakhoz tartozó munkások érdekeit megvédhessék. A munkások így a szellemi és erkölcsi neveltségnek arra a fokára jutnak el, a hol politikai jogokban is lehet részvételük őket.

Makkay Zsigmond: Szép, szép, de a vándorbotot kifelejtette.

A köztisztviselők és községi jegyzők.

Gróf Tisza István: Én azt nem tudom a lelkiismeretemmel megegyeztetni, hogy annak a veszélynek tegyem ki az ország köztisztviselőinek széles rétegeit, hogy a maga legjogosultabb igényei kielégítést ne találjanak. Itt van első sorban a vármegyei tisztviselői kar, itt van a községi és körjegyzői kar. T. ház! Lehetetlennek tartom azt, hogy a köztisztviselői karnak ezen fontos ágazata, csak azon körülmények fogva, hogy nem kinevezés által nyeri hivatalos állását, hanem választatik, háttérbe szorítottassék. (Helyeslés a jobb oldalon.) Az a funkció, a melyet vegez, az emínter állami funkció. Az állami közigazgatás legkardinálisabb ügyeit végzi ez a tisztviselői kar, azokat az ügyeket, a melyek a legnagyobb felelősséggel járnak, a legnagyobb kvalifikációt kívánják, és a melyeknek elintézése és miképp intézése a közönség érdekéből talán a legfontosabb. Én azt hiszem, hogy a közönség érdekére nézve is mélyen sérelmes volna közállapotainknak egy olyan rendezése, a mely hosszú időn át sokkal rosszabb anyagi helyzetben hagyta a megyei köztisztviselőket a többi községi ágakkal szemben és azt az eredményt érte el, hogy a fiatalok javarésze a közpályának más ágazatait keresné fel.

A tisztviselők pótléka.

Gróf Tisza István: Tisztelt képviselőtársaim (Halljuk! Halljuk!) ezt a konverzációt ebéd után talán kedélyesebben fogják befejezni, most jobb volna, ha méltóztatnának megengedni, hogy folytassam. Ismétlem, a kormány sürgős feladatának tekinti (Halljuk! Halljuk! Zs.) legalább főbb vonásaiban kiszámítani a tervbe vett fizetés rendezésnek az egész vonalon való pénzügyi következményeit és ha erre nézve abban a helyzetben lesz, hogy a Házat tájékoztathatja, akkor foglalhat állást arra nézve, hogy a beterjesztett törvényjavaslat fenterthető-e vagy módosításra szorul. Arról legyen a t. Ház meggyőződve és nagyon kérem legyenek meggyőződve az érdekeltek is, hogy a kormány teljesen érzi annak a súlyát, mily nehéz dolog, majd nem mondhatnám, mily kíméletlen dolog most hozzányulni e kérdéshez, amely már annyira kész, befejezett tény gyanánt eszkomptáltatott. Legyenek meggyőződve az illetők arról, hogy a kormány csak abban az esetben fogja javasolni a módosítást, ha teljes meggyőződése lesz, hogy másképp a kérdés az államháztartás egyensúlyának megbolygatása nélkül meg nem oldható. (Helyeslés a jobb oldalon.) És akkor sem fog tovább menni, mint addig a határig, a meddig az államháztartás egyensúlyára való parancsoló tekintet ezt feltétlenül megköveteli. (Helyeslés a jobb oldalon.) Arról pedig tennélesen biztosítom a t. Házat, hogy a kérdésnek napirendről való levétele, bármely uton való kitolása nem áll a kormánynak szándékában. (Élenk helyeslés.) Ellenkezőleg, mondom, akár ebben az alakban, akár a változott alakban, de a kormánynak határozott kívánsága és törekvése, hogy ez a kérdés 1904-ben megoldható legyen. (Helyeslés. Halljuk!

Halljuk!) Hogy pedig azok a várakozások, (Halljuk! Halljuk!) amelyek 1903-ra vonatkozólag az érdekeltektől tisztviselőkből már felkeltettek és amelyeknek talán az illetőkre nézve ma már nehezen reparálható anyagi hátrányai is lehetnek, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon) hogy a helyzetnek ez a része is kellően tekintetbe véssék, a kormány megfontolás tárgyává tette és előterjesztést fog tenni a Háznak az iránt, (Halljuk! Halljuk!) hogy az 1903 ik évre tisztviselői fizetésrendezés címén felvett hitel keretén belül rendkívüli pótlék nyújtása által könnyítsen a tisztviselőkn. (Élenk helyeslés jobboldalon.)

A városok.

A városok rendezéséről a következőket mondta: Az az általános panasz, amely elől nem lehet elzárkózni és amellyel nagyon komolyan foglalkozni kell, hogy a községi terhek és ennek folytán a pótladók a közelmúltban óriási mérvben áll a városokra nézve, a hol különösen egyes városoknál, a város rohamos fejlődése, a modern élet rohamosan szaporodó nagy feladatai olyan újabb és újabb terheket rónak a városokra, amelyek a mai finacialis rendszer mellett igen nehezen elgithetők ki. A kormány sürgős feladatának tekinti, hogy mindama fontos kérdésekkel, tehát egy a városok helyzetét általán megoldást kívánó kérdésekkel lehető gyorsan, alaposan foglalkozzék és amennyire az állam pénzügyi helyzete megengedi, segítségére jőjőn a városoknak.

Közgazdasági politika.

A mi a közgazdasági politikát illeti, ott természetesen első sorban azon két tárca jön tekintetbe, amely ez ország közgazdasági érdekeinek gondozásával van megbízva és pedig azon két tárca együtt; mert közgazdasági politikát sem az egyik, sem a másik sikerrel nem követhet, ha egymást lépten nyomon, egész működésükben, működésüknek egész szellemében nem támogatják. (Élenk helyeslés a jobb oldalon.) ha a közgazdasági érdekek szoros benső összeköttetésének érzete nem hatja át egész működésüket, ha nem irányozza minden tetteiket az a tény, hogy Magyarországon jó mezőgazdasági politikát helyes iparpolitika nélkül, jó iparpolitikát helyes mezőgazdasági politika nélkül csinálni nem lehet, és úgy a jó iparpolitikának, mint a jó mezőgazdasági politikának közös előfeltétele a kereskedelem ügyének és a közlekedésügynek olyan fejlesztése, olyan szabályozása, a mely azután a természetes összes faktorait kielégíteni képes. (Helyeslés a jobb oldalon.)

Hiszzen mindazon fontos kérdések, vagy majdnem mindazon fontos kérdések, a melyek napirendre kerülnek, a két tárca együttesen érdeklik.

Igazságügy.

Az igazságügyi tárca keretében számos igen fontos törvényjavaslat fekszik a ház előtt és kíván mielőbbi döntést.

Közköztatásügyi politika.

A mi a közköztatásügyi politikát illeti, az új kormány is, mint az elődei is, készségesen fog közreműködni a magyarországi katolikusokra vonatkozó önkormányzati kérdésnek közmegegyezéses megoldásában és a lelkesi jövedelem mielőbbi megvalósításában.

A két testvér protestáns egyház élén álló illetékes testület, mondom, épen most foglalkozik azon konkrét javaslatok kidolgozásával, amelyekkel az 1848: XX. törvény-cikk végrehajtása címén fog az államhoz fordulni. Én úgy gondolom, a kormány helyesen jár el akkor, ha mindenekelőtt bevárja ezen egyházi tényező javaslatait, s azokra nézve igyekszik velük egyetértő megállapodásra jutni. Legyen a t. ház róla meggyőződve, hogy a kormányt a maga állásfoglalásában egyfelől az összes bevett vallásfelekezetek iránti teljes jóakarata, másfelől az állam pénzügyi helyzetére való köteles tekintet korlátai között azon óhaj is vezeti, hogy ezen függő kérdések az 1848: XX. törvény-cikk szellemében lehetőleg közmegegyezéses nyervek megoldást. (Élenk helyeslés a jobb oldalon.)

Honvédelem.

A honvédelmi tárcára nézve igen egyszerűen utalok arra a tényre, amely a legközelebbi jövő feladatát képezi: a véderő-törvény megvételére, ahol kezdve a 2 éves katonai szolgálatnak kérdésen, mindazon fontos kérdések, amelyek szervezettükkel összefüggnek, megvitatás és megoldás tárgyát fogják képezni.

Felhívás a békére.

Végezetül még egy kérést intézek e Ház minden tagjához. (Halljuk! Halljuk!)

Ne nézzük most, hogy mi történt a közelmúltban, ne nézzük a sebeket, amiket az alkotmány testén ütöttünk, de ma, midőn a küzdelem folytatásának tárgyi indoka nincs, ma, midőn a nemzetnek mindenestre sokkal égetőbb sűrűs érdekei kívánják azt, hogy az alkotmányos rend helyreálljon, mint azon érdekek, amelyekért meg a küzdelmet folytatni lehet, ma tereljük vissza az alkotmányos küzdelmet, az alkotmányos életet abba a rendes mederbe, amelyből annak kiközösítése mindig, minden körülmények között igen nagy megrázkódtatásokkal, s a nemzet fontos érdekeinek kockáztatásával jár. (Élenk helyeslés a jobb oldalon.)

Ugron Gábor: De feladni a nemzet érdekeit nem lehet. (Nagy zaj a jobb oldalon és felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Gróf Tisza István: Bármió választalat vonjanak közenk az elterő politikai elvek, és ha még — ami sajnálatos, de a dolog természetében van — egyszer egyszer felfelcsillan is közöttünk a pártszüvedely: ne felejtjük el soha, hogy magyar emberek vagyunk.

Ugron Gábor: Ezt az öreg már elcsépelte! (Nagy zaj a jobb oldalon és felkiáltások: Halljuk! Halljuk!) Bécsben legyen magyar, nem itt! (Nagy zaj a jobb oldalon. Az elnök csenget.)

Gróf Tisza István: Bécsben is vagyok legalább olyan magyar, mint Ugron Gábor képviselő ur. (Élenk éljenzés és taps a jobb oldalon.)

Ballagi Géza: A „Vaterlandba“ nem irt cikket! (Halljuk! Halljuk! a jobb oldalon.)

Gróf Tisza István: I-méltlem, ne feledjék el, hogy mindnyaján magyarok vagyunk, hogy mindnyajunkra nézve életfeltétel — mert hiszen életfeltétele minden nemzeti politikának — a magyar alkotmányos élet fennségének, becsületének megóvása, sikeres működésének további biztosítása. (Ugy van! Ugy van! Élenk helyeslés a jobb oldalon és a középén.)

Nyujtsanak erre a t. képviselő urak segédkezet, tegyék meg ezt nem minékünk, tegyék meg az országnak (Éljenzés a jobb oldalon.) egy hazafini szolálat lesz az, amire mindig lelkiismeretük teljes megnyugvásáért, felfelt érzéssel fognak visszagondolbatni. (Igaz! Ugy van! jobboldalon.) Azután, ha helyreállott a rendes állapot, vezgyük fel a harcot; küzdjék meg azt úgy, amint egymást megbecsülő tisztességes ellenfelekhez illik. (Élenk helyeslés a jobb oldalon.) s akkor mindenik fél mindig készen fog állani meggyőződésének védelmére és érvényesítésére. Ajánlom a kormánynak a t. Ház szives jóakarata. (Hosszas, megújuló lelkes éljenzés a jobb oldalon és a középén. A szónokot számosan üdvözlük.)

Az új kormány vármegyénekez. Tisza István gróf miniszterelnök a következő leiratot intézte Bács-Bodrog vármegye közönségéhez:

Ő császári és apostoli királyi felsége gróf Khuen-Héderváry Károly valóságos belső titkos tanácsos urnak és hivatali elődömnek állásáról való lemondása következtében folyó évi november hó 3 án kelt legfelső kéziratával engem magyar miniszterelnökké legkegyelmesebben kinevezni, s előterjesztésem folytán ugyanazon napról kelt legfelsőbb elhatározásával *Lukács László* urat pénzügyi, *Plósz Sándor* urat igazságügyi miniszterévé legkegyelmesebben újólag kinevezni, illetőleg ezen eddig is viselt állásaikban megerősíteni, továbbá *Hieronymi Károly* országgyűlési képviselő urat keres-

kedelemtügyi, *Cseh Ervin* képviselő urat horvát-szlavon-dalmatörzsi tárca nélküli, *Berzeviczy Albert* országgyűlési képviselő urat vallás és közoktatástügyi, *Tallian Béla* országgyűlési képviselő urat földművelésügyi és *Nyiri Sándor* cs. és kir. vezérőrnagy urat honvedelmi miniszterévé legkegyelmesebben kinevezni, engem pedig egyidejűleg a belügyminiszterium vezetésével, valamint a legmagasabb személye körüli miniszterium ideiglenes vezetésével megbízni méltóztatott.

Midőn erről a törvényhatóságot új állásom elfoglalása alkalmából ezennel értesítem, egyúttal azon várakozásomnak adok kifejezést, hogy úgy engem, mint miniszter-társaimat, legkegyelmesebb urunk öfelsége bizalma által elénk tűzött feladataink megoldásában, törvényes hatáskörökhöz képest hazafias buzgalommal és erellyel támogatni fog.

Miniszterek bucsuja. A volt kabinet két legrokonszenvesebb, legmunkásabb tagja vett bucsút leiratban városunk törvényhatóságától. Az egyik *Darányi Ignác* volt földművelésügyi, a másik *Wlassics Gyula* volt vallás- és közoktatástügyi miniszter. *Darányi* vezetésével a földművelésügyi haladott nagyot, és nagy haladást tud felmutatni *Wlassics Gyula* közhasznú, áldamos működése. — A törvényhatósághoz érkezett bucsuleiratok a következők:

Ő cs. és apostoli királyi felsége ez évi november hó 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával a m. kir. földművelésügyi miniszterium vezetésétől legkegyelmesebben fölmenteni méltóztatott.

Midőn e tárca vezetésétől megválok, a t. törvényhatóságnak szives támogatásért, melylyel földművelési érdekeink gondozására irányuló törekvéseimben találkozni szerencsém volt, meleg köszönetemet nyilvánítom.

Budapest, 1903. november 3.

Darányi.

Wlassics bucsuzása a következő:

Ő cs. és apostoli királyi felsége ez évi november hó 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával állásomról való lemondásomat legkegyelmesebben elfogadni méltóztatott.

Midőn erről a közönséget tudomás végett értesítem, megragadom az alkalmat, hogy szívem mélyéből mondjak köszönetet azért az odaadó és lelkes támogatásért, amelyben engem mindenkor szives volt részesíteni.

Budapest, 1903. november 3-án.

Wlassics.

Darányi búcsúlevele. Mindazok előtt, a kik át vannak hatva annak tudatától, hogy a földművelésügyi szoros kapcsolatban van az ország jólétével, mély sajnálkozással veszi *Darányi* távozását a miniszteri székből.

A serény munkának az ideje volt az ő áldásos működése. Új ösvényeket vágott *Darányi* azon a nagy területen, a melyen a földművelésügyi országos érdekei vannak. Új területeket vont működési körébe és ezen új határon nagy bátarságát fölállította, vagy az új kulturterületeken a munkát megindította egyik másik ágazatában dülőre vitte.

Kétség kívül ezt nemcsak a sajtó hevenyézett, a napi benyomások alatt kialakult meggyőződése fogja igazolni, de a jövőnk komoly és tárgyilagos ítélete is, hogy *Darányi* sokat köszönhet a földművelésügyi. Abban, hogy Magyarországon kialakult bizonyos közgazdasági vélemény, hogy általános érdeklődést tudott kelteni, — a hamupipóke sorsára jutott — de emellett mégis elsőrendű közügyünknek a földművelésügynek: ez *Darányi* nagy elévülhetetlen érdeme.

A gazdatársadalom kormányzata alatt kezdett jól kamatozó köztevékenységet kifejteni a gazdasági haladás mezején. *Darányi* ott kezdte meg a dolgot, hogy gazdasági társadalmi köröket, egyesületeket munkatársává hívta a téli sorozatos előadások és kurzusok, a népies mintagazdaságok és a tanulmányutak, a család és munkás jutalma-

zások, az állattenyésztést fellendítő díjazások és szemlék, az apaállatok szétosztása körüli tevékenységet és sok más egyenesen a gazdatársadalmi téren akart megoldani és tényleg meg is oldott.

Igy a társadalom érdeklődését bevonta és sok lelkes ferfit nyert meg az ügynek. A kísérletügyi, a gazdasági tudósítók és rovarokas tudósítók intézménye úgy nyert jelentőségben. Nem pontos statisztika, de körülbelül való, hogy a társadalmi téren közvetlenül bevonta a nobile officiumot, az erre vállalkozóknak száma a tízezret meghaladta.

Azok ismét új munkatársakat lelkesítettek. — Igy lett eleven pör ges, élet, a haladás kedve és előfeltétele, a melyet eszélyesség és öntudatos programmal élesztett, táplált.

A nyolc évi munkában és sikerekben is gazdag volt. Harmincnyolc törvény letesült olyan, a mely kisebb nagyobb vonatkozásban van a földművelésügygel és a társadalom is szintén törvénynyel emelt egyet, pedig ez a legtöbb törvény: védeni a gyöngét, érdekeit óvni, igaz jussát kiadni. A liberalizmus emlőjén született és a méltányos ember szeretet bölcsőjében erősödött az a törvény, mely a munkások jogviszonyait szabályozta, mely azóta újrát próbált állott és nagyban hozzájárult, hogy a társadalom bekezeit zavarok nem rontottak.

Darányi nyolc évi áldásos működése alatt vármegyénk gazdasági egyesületet is mindenkor hazafias erkölcsi és anyagi támogatásban részesítette. Ő benne a mi egyesületünk kiváló pártfogója hagyja el a földművelésügyi miniszteri széket.

Búcsúállanataiban megemlékezett a mi gazdasági egyesületünkről és annak nagyérdemű vezéréhez *Latinovits Pal* főispánhoz a következő megleghangu bucsúlevelet intézte:

Méltóságos Elnök Úr!

Ő császári és apostoli királyi felsége folyó évi november hó 3-án kelt legfelső kéziratával a m. kir. földművelésügyi miniszterium vezetésétől — saját kérelmemre — legkegyelmesebben fölmenteni méltóztatott.

Midőn e tárca vezetésétől megválok, kedves kötelességemnek tartom, hogy Méltóságodnak és a bölcs elölkléte alatt álló tisztelt egyesületnek őszinte köszönetet mondjak. — Mindenkor tanúsított nagybecsű támogatásáért, mellyel a magyar gazdaközönség helyzetének előmozdítására irányzott törekvéseimet lelkes buzgalommal és hazafias kötelességérzettel megosztani segített.

Legyen meggyőződve Méltóságod és a tisztelt Egyesület, hogy együttes működésünk szép emléket mindenkor hiven fogom megőrizni.

Fogadja Méltóságod tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapestben, 1903. november 3-án.

DARÁNYI.

Erre a szép megható elismerő bucsúlevele a mi derék egyesületünk vezére és az egyesület tagjai büszkéik lehetnek és az egyesület történetének egy kiváló lapján fog ragyogni késő időkig.

A zombori függetlenségi párt gyűlése.

— Saját kiküldött tudósítónktól. —

A zombori függetlenségi párt a zászlóbontás jelligéje alatt vasárnap, folyó hó 8-ik napján délelőtt tartotta meg a „Vadászkürt“ szálló nagytermében alakuló ülését.

*

A gyűlés lefolyása nyugodt és megfelelő volt, csak itt-ott hallatszottak az ismert függetlenségi kraftausdruckok. Nincs oka tehát panaszra a helybeli függetlenségi pártnak, mert első nyilvános megnyilatkozása szépen folyt le. *Dr. Pataj Sándor* ügyesen, néhol szónoki vervvel fejtegette a függetlenségi párt programját az általánosan ismert alapokon. Ami a függetlenségi pártnak aktuális napi politikáját illeti, úgy a zombori

gyűlés is fényes bizonyosságot tett arról, hogy a függetlenségi párt ez irányban a parlamentben, mint a vidéken gróf *Tisza István* politikájával szemben vesztes lett.

Vonatkozik ez különösen az obstrukció folytatására, amely immár teljesen elvesztette jogosultságát. Ily irányban tehát a zombori függetlenségi párt alakulás nem erőt, hanem gyengeséget mutatott, mert hiszen az egyik vezérszónok: *dr. Reich Aladár* is úgy állította a közönség elé a helyzetet, hogy a király akarata erősebb lévén a nemzet akaratánál, az obstrukció eredményre nem vezet és ennek abbanbagyásával a nemzeti akaratot kell megerősíteni azáltal, hogy a választói jog mindjobban kiterjesztessék.

Lengyel Zoltán úgy még a további küzdelem hangzott, ámde vak, aki nem látja, hogy most már feltartóztatlan a kívánsátság a béke után, aki nem látja, hogy gróf *Tisza István* programja barátnál és ellenségénél egyaránt bizalmat keltett s hogy a küzdelemnek most már nem az államélet menetének helyreállítása vagy megbolygatása körül kell forogni, hanem első feladat a törvényen kívüli állapot megszüntetése, azután pedig hadd folyjanak tovább a politikai elvi viták.

*

Valamivel 11 óra után felbuzgott a karzaton a nemzet imája: a himnusz, melyet a közönség állva hallgatott végig. A himnusz a zombori gyermek fuvózenekar játszotta *Euczberger János* karmester kiváló dirigálása mellett.

A teremnek a *Jókay* térre néző oldalán felállított emelvényen foglalt helyet az országos függetlenségi párt küldöttei *dr. Reich Aladár* és *Lengyel Zoltán* országgyűlési képviselők. *Meró Ignác*, a függetlenségi párt alelnöke, *dr. Pataj Sándor*, *dr. Karácson Gyula*, *Henneberg Sándor*, *Diener János*, *Zzuffa Jevő*, *dr. Mayer Nándor*, *Szilágyi Lajos*, *Czettl Dezső*, *Lévay Nándor*, *Szlávy Péter*, *dr. Jovánovits József*.

A himnusz elhangzása után szólásra emelkedett *Meró Ignác*, a párt alelnöke és beszédében kijelentette, hogy Magyarország függetlenségének nemes eszménye városunk polgársága szívében lelkes visszhangra talált. Az a párt célja, hogy jogaink, szabadságunk, függetlenségünk visszavívása érdekében felvegye a harcot. Ezen eszme jogosultságát, igazságát fényesen igazolja, hogy amint azt e városban megpendítették — megalakult a zombori függetlenségi párt. Hazafias örömmel üdvözli az országos függetlenségi párt képviselőit, *dr. Reich Aladárt* és *Lengyel Zoltánt*. Az éljenzések elhangzása után *Meró Ignác* alelnök a jegyzőkönyv vezetésére *dr. Karácson Gyulát*, a szólvai kívánók feljegyzésére *dr. Mayer Nándort* bizta meg és felkérte a hallgatóságot, hogy nyugodtan hallgassák végig az ülés lefolyását.

Elsőnek *dr. Pataj Sándor* emelkedett szólásra. Egy hosszabb beszédben méltatta a zombori függetlenségi párt programját. Bevezetésül beszédjének, a szavazási jog elnyomását vette és azt a következő esettel illusztrálta: Egy képviselőválasztáson — úgy mond — egy választót a zsandárok erőszakkal tartottak vissza a szavazástól. A jogától megfosztott választó panaszt emelt. A vármegyei alispán fegyelmi vizsgálatot indított, melynek folyamán kiballgatták a községi előljárást, szolgabíró és bizonyítékok hiányában a zsandárt fölmentették. A panaszos jogorvoslattal élt, de az elsőfokú ítéletet jóváhagyták és az lett a véghatározat, hogy

két egyforma ítélet ellen felelősségnek nincs helye. Így a zsandárnak adtak igazat. E példa után hosszasan érvelt még a szavazási jog korlátozásáról. Áttért ezután a hadsereg kérdésére — és e tekintetben teljesen jogosnak állította a folyó obstrukciót. Önálló nemzeti hadsereget, magyar vezényszót, zászlót és cimert követel a nemzet ősi jogán a függetlenségi párt.

Az önálló vámterület is eszménye a függetlenségi pártnak, mert a mostani közös vám okozza nyomorúságát, hátramaradását hazánk közgazdaságának. Kérde a gazdasági élet embereitől, hogy arra van-e joguk, hogy maguk gazdájuk legyenek, vagy pedig csak szolgák, béresek akarnak-e lenni a saját földjükön, vagyonukban? (Hangos „nem” kiáltások szakították meg a beszédet.) Utalt arra, hogy Belgium, Svajc, Franciaország — önálló vámterülettel bír — mi pedig gazdaságilag tönkre fogunk menni, ha ez az átkos viszony továbbra is fennmarad.

Nemzeti önállóságunk a külügyi képviselőletben, idegen országokban a konzulátusoknál nem nyer megfelelő elismerést. A magyar embernek külföldi városba székelyeinek kell magát és a székelyeit száll az arcára — midőn ott arról értesül — hogy ott az önálló Magyarország — egy ismeretlen fogalom. Nemettől tárgyalnak, némettől beszélnek és a magyar penzzel fizetett konzulátusi tisztviselők — nem tudnak másról, mint Ausztriáról.

Beszélt az általános tükös választásról és a képviselő kerületek jobb és celszerűbb beosztásáról. Ujabbán ezt a szocialisták irták fel veres zászlóikra — pedig ez már egy régi vágya a népeknek. Ezt hordták zászlóikon a francia forradalmárok is 1793-ban és ezt követeli most a függetlenségi párt.

Tárgyalta az adóreformot és az adók progressív leszállítása is egyik pontja a függetlenségi párt programjának. Utalt a tőke- és munkaközi ádáltságra, a tőke egyre gyarapodik, a munka fogy. Azért törvény útján meg kell állapítani az adóminimiumot. A 100 koronán aluli jövedelem ne legyen adóköteles, mert beáll azon ferde helyzet, hogy ha egy szegény adózó nem fizeti meg ezen csekély adóját, végrehajtás útján veszik be a kevés fillérre rugó adót és ez a költségekkel együtt felülmulja a tulajdonképeni adó összegét.

Hosszasabban beszélt az állami tisztviselők fizetésemeléséről. Végre a kormány e kövel is megszorította a függetlenségi eszme templomát. Egy óriási tömeg ember, aki tudását, erejét, munkásságát fáradhatatlanul áldozza a közéletnek, küzd a mindennapi élettel, a tisztviselők fizetése fölemelésénél, egy praktikus kormányferfi a tisztviselők fizetésének felemelése érdekében általános, országos mozgalmat indított, meg is lett ennek az elvi eredménye — a fölemelest kilátásba helyezték. S mikor a függetlenségi párt ezt jogosan követelte és azon ígéretet tette, hogy félbeszakítja az obstrukciót, csak adják meg a tisztviselők fizetés fölemelését és a parlament ezt szavazza meg — a kormánypárt nem egyezett bele.

Erkölcstelen politika az, amit Tisza Kálmán fia programjában erről kimondott, megbuktatta a tisztviselők fizetésének kérdését. Ez személyi politika azért, mert a nagyváradi tisztviselők buktatták meg Tisza Kálmánt. Az tehát itt az elitelendő elv — ha megbuktattatok apámat — én is elbuktatatom jogos kérésteket.

Az igazságszolgáltatás bajairól, fonák paragrafusairól mondott el igen sok adatot. Plósz Sandor minisztert nem szívesen látja az igazságügyminiszteri székében, mert éppen 30 éve annak, hogy nem tanulta meg, hogy kell egy §-t magyarázni. Például: egy ember betör egy kasztnit és kilop belőle 5 koronát — elítelik 6 órára, ha pedig az egész kasztnit ellopja, 23 napot kap. S ha felírnak a jogászvilágból ez odózus § megmásításaért, az a rendes felelet: Még jelentéseket várok! E kérdésnél még a peres ügyek köréből is citált egy példát. Valaki Bécsben vásárol, de egy bizonyos összeggel adós marad. A bécsi kereskedő ott helyben bepörli és megkapja a követelését és busás perköltséget. Nálunk ott kell perelni, ahol az illető adós lakása van. A mi igazságügyi törvényünket leírják az osztrákból lefordítják magyarra.

Kívánja továbbá az ingyenes jogszolgáltatást nemcsak a büntügyekben, hanem a polgári pereügyekben is.

Főntartani kívánja a vármegyéket, az alkotmány védhátyáit és a városok önkormányzatát. Ellene van az államosításnak amivel a nemzet ősi jogát csorbítanak és az egyeduralom a miniszter kezében lenne. Beszélt a szabadság-, egyenlőség- és testvériségről, a nemzetiségek autonómiajáról.

Kéri, hogy a függetlenségi párt programját fogadják el, alakítsák meg a függetlenségi pártot és nagy erővel küzdjünk hazánk függetlenségeért, mert az Ausztriával való egyezés minden rossznak a végoka. Ez a viszony olyan, mint amikor egy vén beteges gróf össze van házasítva egy szép fiatal lánnyal, ki hitvesi kötelességéhez hiven ápolja a beteg és jó levegője legyen, kinyitja az ablakot — nyissuk ki mi is a szabadság ablakát, hogy hadd pusztuljon el a göthös Ausztria.

Dr. Reich Aladár beszéde.

Az éljenzések után dr. Reich Aladár Baja város képviselője emelkedett szólásra. Hazafias örömmel üdvözli a zombori polgárságot a mai zászlóbontás alkalmából. Mert ez bizonyosága a zombori polgárság hazafias érzésének, hogy az országos mozgalom harcsoai sorába lép.

Mikor tavasszal az itt megtartott népgyűlésen részt vett, azt hallotta, hogy Zomborban van egy töredék, mely csodálkozik, hogy itt a függetlenség hazafias eszméje tért hódít. Erzébe jut Maté evangélista mondása, midőn a farizeusok együtt ültek az asztalnál — a nép kintzóival. Elpanaszolták ezt Jezusnak, ki ezt mondta: Egészséges embernek nem szükséges orvossággal élni. A hazafias érzés, a testvériség eszméje lelkesíti a párt képviselőit, hogy apostolokként oly helyekre zárandokoljanak, hol fölszáll a függetlenség zászlója.

Ez a hazafias mozgalom a rossz politikai viszonyok közt 1 év óta tart és a párt úgy jár el, mint a szántóvető, hogy általa megvetett mag csirává legyen, mélyen szánt, hogy a mag megkapja a jó helyet. S azért aki a nemzet sorsát intézi, hogy a nemzeti eszmék magja jó helyre találjon, megszántja a bajok, a szenvedések ekevasával és a nép lelkében kivirágzik a függetlenség eszméje.

A hon mostani szomorú helyzetét régi ellenségünk, régi fegyverével teremtette. Az osztrák katonai körök kapzsasága, kiméletlensége és megalázása nyilatkozott meg újra most, mikor a szegénységben szülő magyar néptől követel vér- és adóáldozatot. Ezért vette fel a függetlenségi párt a harcot, le-

szállt a magyar néphez, föltámasztotta szívében és lelkében nemzeti öntudatot, nemzeti erejét.

A harc még nem ért el eredményt, mert amit célul kitűzött, a cél a magyar vezérnyelv a közöshadseregben, nem adták meg. Ezután kezdtek meg újra a harcot és haladtunk előre, telve a legszebb reményekkel. Megkellett állnunk, mert a király személyét állították szembe. Erzébe jut Göthének boszorkány inasa, ki meglátta, hogy a mesterének oly seprűje van, mely vizet hoz. Az inas is megpróbálta és a seprű hozott egy vödörrel, de így a víz folyton szaporodott, az inas ekkor jött annak tudatára, hogy elég volt a vízből.

Fogott egy fejszét és szétdarabolta a seprűt, de mivel ő nem tudta a császávat, minden darab hozott vizet és a mester elmondta a császárt.

Nem fél a harctól, mert jól tudja azt, hogy abban két akarat kulminál egymással és azé lesz a győzelem, mely erősebb. Ugy látja, hogy a királyi akarat most erősebb a nemzet akaratánál. Első feladatunk most, hogy a nemzet akaratát legyen erősebb. Egy ideig azt, amit mi akartunk a kormánypárt is akarta, hanem amidőn gróf Apponyi Albert (eljen kiáltás hallatszik) Reich Aladar az éljen zajba kiáltja „nagyon beszédes ember” — de most nem tartom érdemesnek az éljenre Apponyit. Az ő hamleti képzelődésében úgy jön elő, hogy róla a Klopjából fújó szél a nemzetiség köpönyegét leterítette és ő most meztelentül áll a nemzet előtt. Még ő velünk volt, egységes volt a nemzeti akarat és oly erős, mint a királyé. Most a nemzeti akarat megerősítése, megszorítása van napirenden. Amit Tóth János képviselő társam felvetett, az alkotmány sáncaiba vegytek azokat, kik velünk küzdenek. S most Lengyel Zoltán beszél majd.

Lengyel Zoltán beszéde.

Az éljenzések és tapsok után Lengyel Zoltán képviselő beszélt.

Tizenegy hónapos küzdelem után, azt hiszem — ugymond — nem sokat kell beszélni. Nem is kell! Tizenegy hónapon át azt csináljuk, hogy beszélünk, egyre beszélünk. Szembeszálltunk az osztrák igazságtalanság ellen.

Hosszu alvás, tikkasztó álom után szinte jól esett a nemzetnek a küzdelem, épügy, mint a tikkadt száraz földnek a jó eső. E küzdelemben a függetlenségi párt bizonyosságát adja annak, hogy amit hirdet, azért sikra is száll.

Reményt egy jobb jövőben, önértetes egyetértést hirdettünk, ne féljenek, mert ha összetartunk biztos lesz a győzelem. Egy szívvel, egy lélekkel harcoljon mindenki a szent célért és mindenki a magyar, német, a szerb és minden más nemzetiség a hazafias eszmékért lelkestüljön és tette szálljon.

Van országunk, van királyunk. Nem lakik itt se ő, se — hála Isten — nagy családja. Nem tudnak magyarul és csak akkor jönnek hozzánk, ha bajba esnek. Civilista fölemelést kérnek és katonaságot követelnek. Más nekünk az eszményünk a királyról és családjáról. A király szeresse népét, a harcba elől járjon, a bajokban pedig gyógyító balzsamot hintsen szét. 9.650.000 kor. a civilista ebből a horribilis összegből 201.000 koronát költenek el nálunk és még palotája sincs nálunk. Az összes magyarságból a tisztviselői karban egy portás Budán — és egy Gödöllőn van. Bécsből hozzák a kenyeret,

hust, bort, lovat, minden élelmet, még az ivóvizet is.

Idegen tanácsosok veszik körül és amit ezek neki tanácsolnak, annak a magyar nemzet issza meg a levét. Romániának is német származású a királya, épügy Bulgáriának fejedelme is, mindketten néptk nemzetiséget vallják, ily szellemben nevelik gyermekeiket is.

Négy száz év óta nincs magyar gondolkozású királyunk. Minden más országnak van hadserege, mely nemzeti, de minálunk, hol mi fizetjük a legénységet és adózunk a hadköltsegekre, idegen a nyelv, az uniformisa, a zászlója, a nótája, pedig hazánk egyik sarkalatos törvényébe az áll, hogy minden magyar legyen.

Azt mondják, hogy 10 000 unjoccal többet kívánnak, én azt mondom 20,000-t és mindezért semmit se kapunk — sőt ha nagyon ellene vagyunk — kidobnak. (Egy hang nem szabad.) Hogy miért kell a katonag emelése megmondom, épügy mint 1878. évben Boszniába, most leakarnak menni 100,000 emberrel Macedóniába. Bosznia évenként 80,000 millióba kerül. A pártok közül csak a néppárt nem áll ezeknek ellen, ki nek a napokban Bécsből ezt sürgönyözték: „Sofort aufhören.“ Ha ezt megtenné a nemzet, földadná a magyar nyelv jogait és régi szabadságunkat oda tenné a császár lábaihoz.

A nagy hatalmi kérdés is közbejárszik a katonai kérdésnél. A magyarnak nem kell a nagy hatalom. Elveszik ezért tőlünk az adót, katonát, hogy egy idegen hatalomnak szolgáljon és nem a magyar, hanem az osztrák császári népek szabadságát oltalmazza, védje. Ezembe jut itt egy székelyföldi historia. Egy göbe fuvarost fölfogadott egy korcsmáros. Útjuk hegyes völgyes vidéken vitt át. Egyszer egy nagy hegyhez értek. A göbe megállította kocsiját, bátraszóló az utasnak. Szálljon le. Azt kérde: Mért szálljak le? A göbe feleli: Nem látja a hegyet? ha nem segít — úgy itt hagyom. Az utas tölta a kocsit, mikor felértek a hegy tetejére a göbe ismét azt mondta: Szálljon le a ténsur. Ennek kérdésére, hogy miért, azt válaszolta: Segítsen visszatartani a kocsit, mert leszalad a hegyről. Segített az utas megfőkezni a kocsit. Mikor a völgybe értek, ismét leszállásra hívta fel. Mire ez azt felelte. Ha gyalogolni akartam volna, nem fogadtam volna fel fuvarost, miért tette ezt velem. Ezt majd akkor mondom meg, ha etettük. (Taps).

A nagy hatalmat, az osztrák szekeret döntöttük fel a 48 as nagy napokban, 1866-ban Königgütznél nagy törést szenvedett, a koronázás évében Deák azt mondta, most fentlünk a szekéren. Sokszor töltek már a nagy hatalmi szekeret, de mikor etetni akar, újból huzhatjuk és tölhatjuk.

Beszéde befejezésével kijelentette, hogy minden megváltás szenvedéssel jár. Egyestlünk a további küzdelemre, fogjunk össze nyelv, vallás és nemzetiségi különbség nélkül, ha mind összetartunk — boldogok leszünk, mert akkor a király akaratán a nemzet akaratának győzni kell. A hazaszeretet nevében jöttem ide és kijelentem, hogy küzdeni fogok, mert küzdeni dicsőség, meghátrálni gyalázat.

Lengyel Zoltán beszéde után dr. Jovánovits József tolmácsolta szerb nyelven a függetlenségi párt programját.

A beszédet kísérő zsviók után a gyermek fuvózenekar a „Szózat“-ot játszotta el és a közönség szétszórt.

Dalban a Vadászkiirt szállóban bankett volt, amelyen felköszöntöket mondottak: Méró Ignác a megjelent képviselőkre és megköszönve, hogy az ülésre lefáradtak, dr. Reich Aladar a pártra és vezetőjére Méró Ignácra, Lengyel Zoltán a pártra és annak minden egyes tagjára. Felköszöntőjében a következő politikai kijelentést tette: „Az a képviselő, aki 14 havi küzdelem után a nemzet ügyét cserbe akarja hagyni és esküjét meg akarja szegni, tegye le a mandátumát, mert a politikai becsület megkívánja, hogy addig nem hagyhatjuk fel a harcot, még eredményt nem értünk el“.

A megalakult függetlenségi párt, az országos párt vezérét a következő sürgönnyel üdvözölte:

Kossuth Ferenc urnak, a függetlenségi párt elnökének

Budapesten.

A magyar nyelv jogaiért folyó harc jegyében történt megalakulásunkat jelentve, örömmel üdvözöljük a függetlenségi pártot azért a lelkes küzdelemért, amelyet a nemzet jogaiért folytatnak, azzal a kívánsággal, hogy azt mindaddig abba ne hagyják, míg a győzelmet ki nem vívták.

A zombori függetlenségi párt: Méró.

Dr. Babó Mihály országgyűlési képviselő távirat utjan üdvözölte a partot. A távirat így szól:

Sziből üdvözlöm a zombori elvtársakat egyenként és összesen hazafias buzgalmukért és kívánuom, hogy zászlójukkal a baza javára diadalra jussanak.

Öngyilkossági kísérlet.

Szintarulatunk egyik tehetséges tagja, Szénássy György, aki különösen az „Éjjeli menedékhely“ bárójával keltett osztatlanul nagy hatást, szombaton éjjel öngyilkosságot követett el.

A végzetes elhatározás indító oka ismeretlen, szerencse azonban, hogy a rögtöni segély lehetővé tette megmenteni őt az életnek. A szomorú eset, mely városunkban érthető szenzációt keltett, a következőképen történt:

Szénássy György, a „Svibákok“ előadása után a lehető legnyugodtabb kedélyhangulatban az „Elefánt“ vendéglőben megvacsorált s vacsora közben vigan cseveget a vele egy asztalnál ülő társaival és társnőivel, akik így távolról sem sejtették végzetes szándékát. Vacsora után meghívta magához teára Tihanyi Vilmost és Virágh Ferencet. Ezek engedtek a meghívásnak és jó mulatság reményében elkísérték őt lakására. Ez úgy tíz óra körül történt. Szénássy garçon lakásán, hozzálátott a tea elkészítéséhez, miközben két társával a legkedélyesebben mókázott és viccelődött. A tea elfogyasztása után egy hirtelen ötletből kifolyólag felkérte Virághot, szavalná el az „Éjjeli menedékhely“ színesének utolsó jelenetét. Virágh ebben semmi különöset sem látott és kis idő múlva bele is kezdett a deklamációba. Ezalatt Szénássy elhelyezkedett a pamlagon és nagy élvezettel hallgatta társának előadását. Egyszerre csak felugrott és utánozva Virágh gesztusait, a szekrényhez lépett. A másik kettő ezalatt szavalt-szavalt, amikor Szénássy hirtelen megfordulva, kacagva jelentette ki, hogy: meglötte magát!

A két szívesz meglepetve rohant az elkeseredett fiúhoz s miután a szavalt okozta

zajban nem is hallották a lövés zaját, tréfának vették a dolgot. Csakhogy a dolog komoly volt, mert midőn Tihanyi incselkedve fogta meg Szénássyt, megdöbbenve látta, hogy vér ömlik ki testéből a mellény alatt. Rögtön feltépték ruháját, egyikük pedig orvosi segélyért futott.

A helyszínen megjelenő dr. Donoslovits Vilmos szinbázorvos a sebestllet rögtön bekötözte és elszállította a kórházba, ahol jelenleg a leggondosabb ápolásban részesítik. A fiu tettét megüstrgönyözték Szegeden lakó édesatyjának, aki magasrangú tisztviselője az államvasutak tizletvezetőségének s aki az esti vonattal meg is érkezett fiának betegágyához. Levelet az öngyilkosjelölt egyet hagyott hátra, ennek vicces tartalma azonban nem enged következtetni tettének tulajdonképeni okára. Szénássy jelenleg még a kórházban van s ha komplikáció be nem áll, megmenthető lesz az életnek.

Ez esetről kifolyólag különböző mendedmondak kerültek napvilágra, melyek az öngyilkosság okát valami regényes szerelemre akarták vissza vezetni. Hiteles forrásból nyert értesülésünk szerint a fiu távol áll attól, hogy a szerelem miatt vessen végett életének s öngyilkossági szándékát ez érlelje meg; a tulajdonképeni okot, mely e végzetes elhatározásra bírta, azt senki sem tudta meg. Téves továbbá az a verzió is, mintha ő a társulat egyik nőtagja által egy hatosnak megtagadása miatt követte volna el tettét. A szóbanforgó hölgy a legkollégialisabb viszonyban volt Szénássyval s távol állott attól, hogy magaviseletével okot adjon annak az elkeseredésre.

H i r e k.

Személyi hir. Szécbényi Jenő nagyváradi apat-kanonok, volt nemesmiliticsi plébános és a kernyajai kerületnek több cikluson országgyűlési képviselője, városunkba érkezett rokonai látogatására és hogy részt vegyen Vojnits István vármegyei főjegyző ujszülött fiának a keresztelésén.

Egyhazi hírek. Mészáros Béla kaplánt Barmokról Dusokra helyezték át. — Szalay Károlyt az úreredésben levő bácsmadarasi plébániára ideiglenes adminisztrátornak nevezték ki. — Sikray Kolmár Imre kuubajai kaplán az egyházmegye kötelekéből elbocsájtott és belépett a szent Benedek-rendbe.

Megerősítés. Az igazságügyminiszter a bauffybunyadi járásbírósnágnál alkalmazott Littvay Antal dr. aljegyzőt, zombori földinket állásában végleg megerősítette.

Urasszonyok kitüntetése. Mária Valéria főhercegnő az országos vöröskereszt-egylet fővédőasszonya sípeki Balázs Vincénét, az apatini vöröskereszt főkegyelet elnökőjét és Herczeg Edenét az ókanizsai vöröskereszt főkegyelet elnökőjét a vöröskereszt-egylet fevirágoztatása körül szerzett kiváló érdemeikért sajátkezü aláírásával ellátott díszokmányval tüntette ki.

Miniszteri elismerés. Wlassics Gyula volt vallás- és közoktatásügyi miniszter Rosty Kálmán jézustársasági atyának ötven éves tanári és írói jubileuma alkalmából egy meleghangú levélben a magyar kultúra terén úgy tanári mint írói működésével kifejtett buzgó tevékenységéért elismerését fejezte ki.

Miniszteri elismerés és jutalom. A földművelésügyi miniszter a hátralekos települések eredményes behajtása körül kifejtett szorgos működésükért Hipp Dezső palánkai járási főszolgabírónak elismerését fejezte ki, Benyács Simon wekerfalvai jegyzőnek 200 korona jutalmat utalványozott.

Jótékony adomány az iskolás gyermekeknek. Fejér Gyula zombori apat-plébános mint minden évben, úgy az

idén is 800 koronát juttatott az iskolába járó szegény gyermekek javára; és pedig a helybeli magyar jótékony négyeletnek a gyermekeknek meleg ruhával való ellátására 100 koronát; a zárdai leányiskolák főnökségének és Temunovich József, a fiúiskolák helyettes igazgatójának szintén 100—100 koronát adományozott oly célból, hogy ez összeget a gondozásuk alatt álló iskolák legszegényebb tanulói részére szükséges tankönyvek és taneszközök beszerzésére fordítsák. — Fejér Gyula apát-plébános ezen nemes tettével újból tanulelet adta általánosan ismert jótékonyágának és csakugyan nincs az a nemes cél, amelynél az adakozók között az elsők között ne találunk a mi kitűnő lelkipásztorunk — Fejér Gyula apát-plébánost.

Thomann István művészi előadása. Ritka művészeti szellemi élvezetben lesz része városunk közönségének. A zombori szabad liceum-egyesület kitűnő vezetője dr. Gozdu Elek urnak sikertelt a legkitűnőbb, világhírű zongoraművészt, Thomann Istvánt, a budapesti országos zeneakadémia tanárát egy városunkban tartandó művészi előadásra megnyerni. A művészi előadás folyó hó 15-én, vasárnap délután 5 órakor a városbáza díszteremben lesz. Thomann István a világ zeneirodalom igazi dragagyöngyét fogja előadni. Előadásra kerülnek: 1. Beethoven: Allegretto a d moll szonátából, 31. m. 2. Chopin: a) Cis-moll Fantaisie Impromptu; b) Etüdes. 3. Schumann: a) Románus H dur; b) Papillons. 4. Liszt: a) Lengyel dalok; b) Polonaise. — Az előadás ingyenes és mindenkinék szól.

Szegény gyermekek felruházása. A zombori jótékony magyar négyelet folyó hó 15-én lát el meleg téli ruhával mintegy 160 szegény iskolás gyermeket. A négyelet ezáltal az emberszeretet oltárán áldoz. Karácsonyi ajándékul és így a szegény gyermekeknek szerzi meg azokat a legkedvesebb gyönyöröket, amelyek láttára oly édes boldogsággal dobog a gyermeki szív. El fogják őket látni a szükséges meleg ruhával. Ha repeső örömmel várja ezt a boldog szülői körben élő gyermek, mennél inkább várják azok a szegény gyermekek, akikre már születésük első percétől kezdve olyan komolyan, örömtelentől köszöntött az élet, mennyivel inkább bevésődik ezek lelkébe a bála igaz érzése. A gyermekszeretet nevében azzal a kérelemmel fordul a négyelet városunk nemeslelkű közönségéhez, hogy könyöradományait az egyesület nagyérdemű elnöknője id. Mihályi Jánosné urasszonyhoz küldje el, ki azokat nyilvánosan nyugtázza fogja.

Baró Vojnits István a munkásokért. Baró Vojnits István volt főispán, a verbasz-kulai kerület országgyűlési képviselője, a vármegyei gazdasági egyesületnél előterjesztést tett, hogy ez gyűjtson adatokat az állandóan szegődött cselédek, béresek, kocsisok, gulyások, juhászok, vincellerek, császók stb. munkások munkabéréinek állapotáról. A vármegyei gazdasági egyesület ezen adatok statisztikai összegyűjtése érdekében megkereste a községi előljáróságokat. Mibelyt az adatok beérkeznek, közölni fogják baró Vojnits Istvánnal, aki — mint értesültünk — a munkások helyzetének javítása érdekében általános mozgalmat fog indítani.

Vadászat. A priglevicaszentiváni határban Falcione Nándor, Falcione Gusztáv és Fernbach Károly lekötöző szíveséggel és ügyességgel vadászatot rendeztek, mely nagyon szép eredményt ért el, 116 nyul került terütekre. A legtöbb nyulat Vujevich Lajos és Fernbach Károly lőtték.

Rendkívüli közgyűlés. Zombor szab. kir. város törvényhatósági bizottsága holnap, szerdán délelőtt 10 órakor a városbáza nagytermében rendkívüli közgyűlést tart a következő tárgyakkal: 1. A város polgármesterének előterjesztése az esküdtbírósnál működő bizottsághoz bizalmi férfiaknak egy évi időtartamra leendő megválasztása iránt. 2. A városi tanács előterjesztése a kózarai erdőterület megvétele tárgyában. 3. A városi tanács előterjesztése a gazdátlan jószágok részére a városi raktárban megfelelő helyiség felállítása iránt. 4. Falcione Lőrinc bejelentése az általa felépített óvoda átvétele iránt.

Halalozás. Keszitroci és palásti Palásthy Ödön zombori m. kir. pénzügyigazgatósági szemellenőr, egy derek szorgalmas tisztviselő életének 44-ik, közszolgálatának 22 ik évében Zomborban elhunyt. Kartársai gyászuk jeleül a pénzügyigazgatóság épülete tere kitűzték a gyászlobogót, koszorút helyeztek koporsójára és testületileg kísérték ki örök nyugalóhelyére a temetőbe. Kartársai a következő gyászjelentést adták ki: A zombori m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevő-egység igaz mély kartársi részvétellel jelenti, hogy szeretett kartarsa keszitroci és palásti Palásthy Ödön m. kir. pt. szemellenőr folyó évi november hó 5-én délután 3 órakor életének 44 ik, szolgálatának 22 ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt. Szeretett kartársunk földi maradványai folyó hó 7-én délelőtt fél 11 órakor fognak a gyászházban (Nagyszombatemplom utca) a római katolikus vallás szertartásai szerint beszentelteni és a szent Rókusról címzett temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Zombor, 1903. évi november hó 5-én. Áldás emlékére!

Esküvő. Katay Gyula m. kir. államvasuti tisztviselő az aninai állomáson, folyó hó 12-én esküszik örök házasságot Petrovits Laura kisasszonynak Szabadkán.

A temesvári szerb püspöki szék betöltése Brankovits György szerb patriárka legközelebbi előterjesztést te-z öfel ségének a szerb püspöki szék betöltésére tárgyában, melynek az lesz a feladata, hogy az üresedésben levő temesvári püspöki széket választás útján betöltse. Ezen előterjesztés folytán öfelsége valószínűleg december hóban hívja össze a püspöki zsinatot. Nemely lap már püspökjelöltek nevet hozza forgalomba. A jelölés kizárólag a patriárka joga, ki annyi jelöltet ajánlhat, amennyit akar. Ennélfogva a püspöki jelölések legalább is koraiak, mert a patriárka jelöltjeit majd csak a püspöki zsinat első napján fogja előterjeszteni. Különben illetékes helyen azt hiszik, hogy az új püspök a szerzesek közül lesz kiszemelve. A püspök megválasztásáig a temesvári püspökséget Bogdanovits Lucian budai püspök adminisztrálja.

Gyászír. Obecéről vették a szomorú hírt, hogy özv. Vissy Karolyné sz. Szedressy Jozefa urasszony, Vissy Károly obecsei kir. közigazgató édesanyja, élete 83 ik évében elhunyt.

A kitüntetéssel vizsgázott jegyzőjelöltek ajánlása. A belügyminiszter a folyó évi július havi községi közigazgatási vizsgálatok „kitüntetéssel” minősített jegyzőjelöltek névsorát azzal küldötte meg a vármegyének, hogy az abban megnevezetteket a törvényhatósága területén levő községek tisztújítások elnökeinek azzal a megjegyzéssel ajánlja, hogy a közigazgatás érdekeiben kívánatosnak tartja a miniszter, miszerint az illetők pályázás esetén a kijelölésnél s következőképpen a választásnál más oly pályázókkal szemben, kik a községi közigazgatási tanfolyamot csekélyebb sikerrel vég-zték, a többi törvényes minősítési kellékek megléte esetén megérdemelt figyelemben részesíttessenek. Ép úgy méltányosnak tartja a miniszter azt is, hogy a kitüntetéssel minősített jegyzőjelöltek a segédjegyzői, valamint egyéb községjegyzői irodai állások betöltésénél szintén megfelelő figyelemben részesüljenek.

Nagy idők tanuja. Ismét egy kitűnő tagjának elhunytát gyászolja az egyházmegyei róm. kath. papság. Válics János bácsmadarasi plébános hunyt el a napokban 82 éves korában. Született 1821. február 2-án Kalocsán; pappá szenteltetett 1844-ben. Mint kaplan részt vett a szabadságharcban s mint főhadnagy harcolt az osztrákok, horvátok és szerbek ellen. Válics János kitűnő kartársai közt forró hazaszeretete és lángoló buzgósa által. 1869-ben lett Bácsmadarason plébános s a királyi kegy 1888-ban nagy érdemei jutalmául címzetes kanonokká nevezte ki. 1894-ben ünnepelte 50 éves papi jubileumát. Halála általánosan nagy részvétet keltett, de különösen falujában, melynek hívei valóságos fiúi szeretettel viseltettek a kitűnő pap iránt. Temetése óriási részvét mellett folyt le.

Főpásztori körlevel Dr. Császka György kaloccai érsek XXIX számú főpásztori körlevele élen közli X. Pius papa enciklikájának latin szövegét. Majd szól a tanköteleknek indokolatlan visszatartása esetén fogantatandó eljárásról, a tanköteles külföldi honos gyermekek vallási hovatartozásának megállapításáról és ezzel végzi a körlevelet.

Panik a bajai színházban. Pesti Ibász Lajos színtársulata szerdán tartotta utolsóelőtti előadását Baján, amikor is színter került az Érteli menedékhely. A színháznak ugy földszintje, mint a karzatja zsuffolásig megtelt, úgy hogy megmozdulni is alig lehetett. A negyedik felvonás közepé táján a karzaton elkváltotta magát valaki, hogy tűz van! Erre rettenetes zűrzavar támadt. Az emberek bonyattomok robantak az egyetlen kijárat felé. Egymást lökdösve, egymáson keresztül ugrálva. Szerencsére a színeszek nem veszítették el a fejüket, hanem a színpad szelére állva erős csevegéssel figyelmeztették a közönséget, hogy van valami mondani valójuk. A megriadt, zúgó, zajongó tömeg elcsendesült és megállt. Erre Császka Kalman jelentette, hogy a színházban niusem baj, hanem a plebania mellett ég egy ház. Tevéleg egy kis ház egett a színházzal atellenes Berenyi-utcában. A közönség most már nyugodtan ment ki a teremből. Az előadást folytatni nem lehetett. Ez az eset végleg megpecsételte azt, hogy a bajai színház egyetlen terme a legveszedelmesebb tűzfészek.

Leánykereskedők Szabadkán. Szabadkáról irják: Mar egészen megszokjuk, hogy azokat a bűnös egyéneket, akiknek tüzelvei az egész országra és még távolabb is kibatással vannak és sehol máshol nem bírták őket kézrekeríteni, amint valami ügyesbajos dolguk akad Szabadkán, a mi rendőrségünknek sikerült kifürkészni ittélüket és gyors beavatkozásával már több ilyen nevezetes fogást eszközölni. Szerdán egy leánykereskedő szövetkezetnek jutott véletlenül nyomára rendőrségünk. Az egyik helybeli vendéglőfogadoban ugyanis megszállt két vidéki leány, akik magukat a bejelentő iven Tadiánovits Magda és Farkas Erzsébet kaszirnőknek nevezték meg. László Geza alkapitányuk mindjárt gyanúsak tüntek föl a jövevények és előállítva őket, csakhamar kitért, hogy egy aradi éjjeli mulatóhely tulajdonosnője szállítja az egyik leányt, Farkas Erzsébet egy mitrovicai leánykereskedőnek, akivel levélileg tudatja, hogy a basoulo arucikkból még négy darabot szállíthat bármikor és a jelenlegi szállítmányért felvett pénzt is egyben nyugtatja. A rendőrségnek az is tudomására jutott, hogy a mitrovicai „cég” tulajdonosa az éjjel szintén keresztül utazott egy másik leánnyal, akit mint feleséget jegyezte be a bejelentő ivbe. Ezek után azonnal távirati intézkedés történt, hogy Aradon és Mitrovicán tegye meg a rendőrség a szükséges lépéseket a bűnös tüzelmek megszüntetésére. Valószínű, hogy e szerencsétlen teremtéseket a lelketlen lélekkufarok Szerbiába és Bulgáriába, de legfőképpen Romániába szállítják.

Színház — Irodalom.

„A három testőr.” A finom humornak, a szikrázó szellemességnek kincsesára, Herczeg Ferencnek esztétikán előadott vígjátéka „A három testőr.” Közönségünk előtt nem ismeretlen már a zsenialis szerzőnek e pompás alkotása, mely három felvonáson át szerez igaz gyönyörűséget a hallgatóságuk. Állandó műsordarabja a „Nemzeti Színház”-nak, ahol mindig akad nagyszámú publikuma, de nálunk ugyilátszik még ez sem imponál! A színház ismét üres volt, pedig még nagyon is a hónap eleje körül forog az idő. Igazán csodálni lehet, hogy azoknak a szegény színészeknek még van kedvtük a komediázáshoz. Pedig ugy a kitűnő darab, valamint hasonlóképpen az előadás is megérdemelt ma legalább is annyi pártolást, mint az a multkori, zsuffolt ház előtt lefolyt hűlye operette.

Polacsek borkereskedő szerepében Tihanyi Miklós nagy lelkesedéssel játszott.

Tökéletesen átértette az író intencióját és alakításával nemcsak hogy allandó derülttséget keltett, de kijutott neki bőven a tapsból is! Ráky újságíró szerepet Balla Kálmán krealta nagy rutinval. Peterdy Sándor mindvégig kitűnő volt mint Hortovay, ugyszintén Czako Vilmos is, aki maszkjával ismét nagy derülttséget keltett. Rigót, a redakció sakálját bűn személyesítette Vitéz Robert. A nők közül nagy sikere volt ismét Radnai Zsuzsának. Mindhárom felvonáson át buzgó szerepét érzéssel és egy tipikus fővárosi leányuk előkelőségével játszotta meg. Mar megjelenésekor a színen, nagyon előnyös benyomást keltett izléses toalettjével, utóbb e hatást csak fokozta kedves játékkal. Ugylátszik e tehetesege fiatal színészű gyorosan balad előre, hogy a közönség kedvencevé váljék. Két dolgot azonban saját érdekében figyelmebe ajánlunk, tudniillik hogy hangosabban beszéljen a színen és másodszor ne essék túlzásba olykor az affektációban. Megvagyunk győződve, hogy e figyelmeztetések méltánylásra fognak találni a természetért is nagyon sikkes művésznél. Mello partnere volt Tarján Irma (Polacsekue), kinek szép játékát többször honorálta a közönség lelkes tapssal. A többi szereplő is dicéretet érdemel.

„**A svihakok**“ Zibrer kedves zenéjű operettje peuteken bár csekélyszámu publikumot vonzott, mindazonáltal kellemes szóra kozanul szolgált azoknak, akik e csinos operettet főlebe helyeztek a fiivol daraboknak. Igaz, hogy közönségünk a tavalyi évadrol ismeri mar e darabot, az idei azonban mesze töltömlulta a tavalyi előadásokat kitűnő összjáték, pompás rendezes dolgában. A szereplőket illetőleg, jól esik nyomban Lanyi Editról pártatlanul kedvező vélelmenyt mondani. Blitzné, a svihak felesége szerepében olyan alaknást nyújtott, amely nemcsak arról tanuskodott, hogy ha komolyan akar, ugy szep dolgokat tud produkálni, hanem szep tebeségenek is fényes bizonyítéka volt. Szep hangja, melyről már első felleptekor is kedvezően nyilatkoztunk, kellemes összhangba jutott gondos, attanulmanyozott játékkal és így sürű tapsokat juttatott primadonnáknak. Lévy Margit ismét elsőrendű alakításával keltett nagy hatást. Nagyon bajos volt Rodestein hadnagy izléses egyenruhájában Peterdy Etuska, valamint partnere Radnai Zsuzska is. A többiek: Fejer Berta, Perenyi Metaue, Kantai Teréz elsőrendű alakítást nyújtottak.

Blitz Fric nagy ügyességet igénylő szerepében Virágh Ferenc a komikus allandó derülttségen tartotta a hazat. Játéka kifogástalan volt, csak egyet ajánlunk figyelmebe, hogy a jövőben tartódkodjék az izetlen rögtönzésekől, mert ezek akaratlanul is a szerep nemtudásáról tesznek tanusagot. Szenassy György Gilka herceg szerepében igen jól játszott, ugyszintén Tihanyi Vilmos (Vondracsek), Áldory Laszlo (Roland) Czako Vilmos és Tihanyi Miklós is. Vitéz Robertról még mindig nem irhatunk kedvezőt, mert régi hibája, az örületes ugrándozas lehetetlenül teszi őt minden alakításában.

„**A ruhanc**“ Konti József vig operettje, melyet a közönség mindenkor nagy előszeretettel hallgat végig, szombaton töl tölte be az estét. A bajos zenéjű operett kifogástalan előadásban lett felújítva és hogy annak sikere oly hatalmasan domborult elő, az a szereplők szorgalmának öntudatos játékanak irhatjuk érdemül. A zenekar Kubesch karmester dirigálásával nagyon szépen működött és csak azt jegyezzük meg e pontnál, hogy amidőn Lévy Margit énekelt, ugy a zenekarnak kissé csendesebben kell működnie, mert túlharsojja az éneket. Nagy sikere e darabban Lévy Margitnak volt, aki ellenállhatatlanul bajjal játszotta a „ruhanc Jozsi“ szerepét. Lanyi Edit naiv szerepében kitűnően bevált s ugylátszik temperamentumához egészen jól illik e szerepkör Bodoghi Lina (Moren bárónő), Kantai Teréz (Mennierne) dicéretes buzgalommal játszottak. A férfiak közül Tihanyi Miklós, Viola és Áldory Laszlo játszottak dicéretes igyekezettel. Vitéz Robert mint Durand fűszeres valamivel jobban ját-

szott, mint eddig. Ugylátszik nála is igen előnyösen hatna, ha szerepkörét gyakran változtatnák.

Szombaton délután „**Leár király**“ előadása az ifjuság számára. Az első szülő értekezleten szülők és tanárok közmegegyezéssel elhatározták, hogy az ifjuság számára hetenként egy összesen hat délutáni előadást tartanak. Ezen tívös határozat megvalósulása elé őszintén megvallva, nem csekély felelemmel tekintettünk, mert az előző évek ifjusági előadásai annyira minden kritikán aluliak voltak, hogy a sokszoros csalódás után jót alig remélhetünk. Annál őszintébb örömmel és hálával kell azonban a szombati előadásról megemlekeznünk. Aki az idén a szinbázat látogatta, az bizonyára tapasztalta a szinpadon a feltetlen rendet, lelkiismeretes kötelességteljesítést minden irányban. A szombati előadás hatványozottan meg volt minden, ami az előadást élvezetessé, tanulságossá teszi. Pedig egy Shakespearei darab jó előadása nagyon nehéz feladat erősen elfoglalt társulatunknak. Hosszu dráma mely gondolatú, tartalmas szerepeinek attanulmanyozása, betanulása, a sok színváltozás technikai nehézsége mind meg anny nagy, nehéz feladat. Mello adozunk tehát a legőszintébb hálával Balla Kálmán igazgatónak, aki ideális lelkesedéssel parosult komoly, lelkiismeretes vezetéssel olyan előadást tudott nyújtani, a melyt csak az ifjusági előadások mely erkölcsi hatásának igazi átértése után nyújthat a fennkölt szellemű igazgató és lelkes tábora. Az egyes szereplők közül különösen kiváltak: Peterdy Sándor (Leár), Czako (Kent gróf), a két Tihanyi (Edgar és Edmund.) A női szerepeket Geröffy (Goneril), Tarján (Regán) és Peterdy Eius (Cordelia) adták szep sikerrel.

„**Niobe**“ Egy szellemes ötlet adja meg a vasarnap este előadott, vigjátékból átglyurtt operettnek cselekményét. Dunn Péter, a műkincseket felhalmozó gazdag angol gyögyörű „Niobe“ csoporttal rendelkezik, mely pártjának fődíszét, neki főbűtszékességét képezi. Langyos nyári legben, midőn a pompás szoborcsoport körül viragillat, csengő madárdal teszi mámorossá a levegőt és mindazt, ami benne él, — Dunn Peter leheveredik a kerti padra és elalszik. Álmában azután áteli a darab 3 felvonásán végighuzódó cselekményét. Niobe lelép a piadestálról négy bölgyével és e tettevel alkalmat ad arra, hogy a bohókásabbal-bohókásabb jeleneteken nagyokat kacagjon a publikum. Niobe háromezer esztendejével belép a modern élet világába. Persze mindent idegennek talál, keresi Hellas bűbajos életét s helyette érthetetlen alakokat lát maga előtt: frakkban, klakkban. Niobe a legmélyebb rezignációval fohaszkodik az istenekhez, hogy vezetnek őt vissza elvesztett világába, Dunn Péter pedig a helyett, hogy megindulna a csengő jambusain, csak kacag es folyton csak azt kérdi: De az istenért! milyen toaletthen van Nagysád! Miért beszél versben? Ilyen és ehhez hasonló mókák között változik át Niobe guvernántá, utóbb pedig Dunn Péter menyasszonyává, ki valui akar öregecske nejetől. Dunn Peter famihája is össze fut a csodára és bamul a folyton nagyhangon szavaló bölgy láttára. Különösen Danna öngnagsága ütökzik meg Niobe asszonyosság toalettbianyain, majd rakeuszeriti, hogy modern holmit vegyen magára. Dunn Peter elűzi nejet is Niobe kedvéért és Niobe teszi meg a ház urnőjenek. Majd lakzira készül, a vendégek is megerkeznek, de oh valóság! — az álomnak vége szakad, Peter ur felébred, a szep Niobe pedig merengő tekintettel tekint ki a fillagoriából, mesze ze a ragyogó multba. A darab, mely tele van szebbnél szebb részletekkel, mindvégig előkelő, kellemes élvezetet nyújt. Hatasos díszletek szolgálnak a cselekmény keretül, a frivolitásnak pedig se híre, se hamva! Nyugodtan ajánlatjuk e darabot mindenkinek. Szep Niobe volt Lanyi Edit, kinek e szep alakításáért ez alkalommal kiutaljuk a részere fenntartott dicéretet. Mindvégig diszkreten játszott, dikciói természetesek voltak, toalettje kifogástalan és szep volt. Szep dalait a közönség zajosan meg-

tapsolta. Lévy Margit mintha kissé kimerült lett volna, élénksége, vigsága ez alkalommal nem lepett ugy előtérbe, amint abhoz szokva vagyunk. A vasut indulását utánzó kupléja, melyet Áldoryval énekelt, nagy hatást keltett és azt meg is kellett ismételnie. A Niobe csoportot képező szereplők: Peterdy Etuska, Radnai Zsuzska, Fehér Berta, Magyar Rózi nagyon kellemes látványt nyújtottak. Kantai Teréz kitűnő volt szerepében. Tihanyi Miklós (Dunn Péter) ismét jól játszott, csak a szinpadra nem illő nevetgélését kifogásolta a közönség. Áldory szépen énekelt. A rendezés kitűnő volt, a hangszerelés is kifogástalan.

„**Műsor**“: „Éjjeli menhely.“ Gorkij Maxim világhírű darabja, mely a mult heti bemutatóján nagy és osztatlan sikert aratott, ma került másodszer szinre. — Szerdán: „Niobe.“ Stoll K. és Pásztor Árpád operettje került másodszer előadásra. — Csütörtökön: „Vesztasztizek.“ Nagy operette másodszer. A bajos zenéjű operettnek első előadása alkalmával is szep sikere volt. — Pénteken: „Orpheus az alvilágban.“ Offenbach mesternek parodisztikus operettjét oly fényes és pazar kiállításban hozza szinre Balla szinigazgató, hogy valóságos látványosságot képez a szemkapráztató festői jelmezek kiállítása. A társulat összes énekes személyzete részt vesz az érdekes előadásban.

„**A zentai szinház**.“ Zenta város díszes új szinbázat építettett, melynek ünneplés megnyitása decemberben lesz. A zentai szinügyi bizottság a város tanácsával egyetemben a működési engedélyt Kunhegyi Miklós vidéki szinigazgatónak véleményezte, ki jelenleg a délvidéken, Fehértemplomban működik nagy elismerés mellett társulatával.

† **Salamon Ödön halála**. A magyar hírlapirodalomnak gyasza van, egyik régi, rokonszenves tagját veszítette el. Salamón Ödön hírlapíró, a „Journal de Budapest“ szerkesztője két napi szenvedés után a Margit szigeten, hol allandóan lakott, megbalt. Salamón Ödönben a magyar hírlapírás egy derék munkás tagját veszítette el.

Életrajzának főbb adatai a következők: Salamón Ödön Érsekújváron született 1864. évben. Iskoláit Budapesten végezte. A mérnöki pályára készült, hajlamai azonban már korán a hírlapírói pályára vonták. 1888-ban Parisba ment, ahol három évig élt irodalmi tevékenységének. Salamón Ödönnek hallhatatlan érdemei vannak, hogy nemcsak mint szépirodalmi író közgyögyörtséget keltett poetikus tollával, hanem mint a társadalom alapos ismerője, maró gunynyal ostarozta annak ferdeségeit és kinövéseit és rámutatott mindenkor azon utakra, amelyek az újaszülötés felé vezetnek. Szerette népet és hazáját és tehetségéhez mérten szívvvel lélekkel kitűdött, hogy a nemzetet a modern világ baladás útjára terelje. E eébből alapította francia nyelven a „Journal de Budapest“ et, melyben minden szava, mely a külföldnek szólt, annak figyelmét e nemzet fejlődésére akarta irányítani. Benne a nemzet nemcsak az újságíró gyászolja, hanem azt a lelkes embert, aki hazájának boldogságát nem az elavult hagyományok árán, hanem a modern felvilágosodás eszméjével akarta elérni. Temetése, amelyen megjelentek irodalmi és politikai világunk kitűnősegei, vasárnap meut végbe óriási részvét mellett.

HIRDETÉSEK.

Községek figyelmébe.

Tudomásra adatik, hogy zombori szállásunkon 2 drb tiszta jellegű szimentháli **tenyészbika** eladó. Jelenkezők a szállásra kéretnek. *Vamosi testvérek.*

2413. szám.
kig. 1903.

Haszonbérbeadási hirdetmény.

Kupuszina község előljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a község mint erkölcsi testület tulajdonát képező, Kupuszina községben a fűtőházban levő 152. ö. i. számú nagykorcsmai épület a melléképületeivel és az ahhoz épített mészárszékkel együtt 1904. évi január hó első napjától 1907. évi december hó 31-ik napjáig terjedő (4) négy egymásután következő évre, **1903. évi november hó 15-én (vasárnap) délutani 3 órakor** Kupuszina község háza tanácstermében megtartandó nyilvános szóbeli árverés útján 500 korona kikiáltási ár és 100 korona bánatpénznek letétele mellett haszonbérbe fog adadni.

Az árverési feltételek a községjegyzői irodában a hivatalos órák alatt mindenki által megtekinthetők.

Kupuszinán, 1903. november 5-én.

Török Endre, **Guzsvány János,**
jegyző. 2—1 bírő.

3029. szám
1903.

Árlejtési hirdetmény.

Bács-Bodrog vármegye törvényhatósági bizottsága által 2812/1903. sz. a. jóváhagyott árlejtési feltételek alapján Csantavér községben újonnan építendő tanyai állami népiskola céljára szolgáló iskolaépület és melléképület építésére alulírott előljáróság pályázatot hirdet.

Ezen építési munkálatok biztosítása céljából 1903. évi december hó 19. napján délelőtt 10 órakor Csantavér község háza tanácstermében nyilvános szóbeli árlejtés fog tartatni, melyhez a vállalkozni szándékozók ezennel meghívottnak.

A költségvetésben 5850 korona 86 fillér összeg erejéig előirányzott építési összköltség 3 részre osztatik, miután ezen vállalat a nyilvános árverésen 3 főcsoportban lesz kiadva és pedig:

I. csoport kőműves munkák, kikiáltási ár 1856 korona 12 fillér.

II. csoport ács munkák, kikiáltási ára 3005 korona 74. fillér.

III. csoport iparos munkák, kikiáltási ára 989 korona.

Árlejtetni csak egyes csoportokra lehet, de mindhárom csoportot egy vállalkozó is kiveheti. A csoportonkénti kikiáltási áraknak 10%-át az árlejtésben résztvevni szándékozók kötelesek készpénzben az árlejtés megkezdése előtt óvadék címén a község pénztárába befizetni.

Az árlejtési feltételek, az építési tervrajzok és költségelirányzat Csantavér község jegyzői hivatalában a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Csantavér, 1903. október 28.

Szokola Gyula, **Tóth Ferenc** bagi,
jegyző. 2—1 bírő.

Eladó zongora.

Egy jókarban levő
rövid zongora
jutányos áron eladó.
Bővebbet a kiadóhivatalban.

5655. szám.
kig. 1903.

Hirdetés.

Közhírré tétetik, hogy: a) a község három országos vásárján, b) a község hetenként kedden és szombton tartandó hetivásárján az 1904. évben gyakorlandó helypénzszedési jog a **folyó 1903. évi november hó 2-ik napján, szombaton,** a községi bíró hivatalos helyiségében megtartandó nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek bérbe fog adadni.

Miről bérleni szándékozók azzal értesítetnek, hogy az árverés megkezdése előtt 160, illetve 100 korona összeget kötelesek óvadékként az árverelő bizottságnak letenni és hogy avonatközö feltételek a községi jegyzői irodában a hivatalos órák alatt bármikor betekintethetők.

Obecsén, 1903. október hó 28-án.

Mihály Sándor, **Beisi Sándor,**
jegyző. 3—3 bírő.

Volt állami hivatalnok irodai alkalmazást keres

ügyvédnél vagy magán
egyénnél, esetleg községek-
nél is. 3—1

Cím a kiadóhivatalban.

710. szám.
1903.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. LX. t. c. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zombori kir. járásbíró 1903. évi V. 583/4 számú végzése következtében dr. Valentin Emil bajai lakos javára Waldberg Ödön zombori lakos ellen 570 kor. és járulékaik erejéig fogantatott kielégítési végrehajtás útján felülfoglalt és 1400 koronára becsült bútorneműekből álló ingóságok nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a zombori tek. kir. járásbíró V. 833/6. 1903. számú végzése folytán 570 kor. tőkekövetelés, ennek 1903. évi január hó 14. napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 95 kor. 70 fillérben bírőlag már megállapított költségek erejéig Zomborban adós lakásán leendő eszközzésére 1903. évi november hó 20-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitézetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. § a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Zomborban, 1903. évi november hó 4-én.

Styrum Mór,
kir. bír. végrehajtó.

26300. sz. 1903.

Birtokeladási árverési hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszterium folyó évi 91524. számú intézménye alapján ezennel közhírré tétetik, hogy az adai határban levő 48^{200/1600} hold „Dudvarszky“-féle szállományi föld és pedig:

1. részletszám	4 ^{200/1600} hold	5000 K	kikiáltási ár
2. részletsz.	2 h.	1700 K	kikiáltási ár
3. " "	2 " "	1700 " "	" "
4. " "	2 " "	1700 " "	" "
5. " "	2 " "	1700 " "	" "
6. " "	2 " "	1700 " "	" "
7. " "	2 " "	1700 " "	" "
8. " "	2 " "	1700 " "	" "
9. " "	2 " "	1700 " "	" "
10. " "	2 " "	1600 " "	" "
11. " "	2 " "	1600 " "	" "
12. " "	2 " "	1600 " "	" "
13. " "	2 " "	1600 " "	" "
14. " "	2 " "	1600 " "	" "
15. " "	2 " "	1700 " "	" "
16. " "	2 " "	1700 " "	" "
17. " "	2 " "	1700 " "	" "
18. " "	2 " "	1700 " "	" "
19. " "	2 " "	1700 " "	" "
20. " "	2 " "	1700 " "	" "
21. " "	2 " "	1700 " "	" "
22. " "	2 " "	1800 " "	" "
23. " "	2 " "	1800 " "	" "

mellett **1903. évi november hó 23-án délelőtt 8 órakor** a helyszínen parcelláról parcellára menve nyilvános szóbeli eladási árverés alá fog bocsátatni, felsőbb jóváhagyás fentartásával.

Ezen árverésre adai lakosok azzal hivatnak meg, hogy bánatpénzül az árverés megkezdésekor a kikiáltási összeg 10% a teendő le, amely legtöbbet ígérlet esetén a vételár 10% ának megfelelő összegre kiegészítendő.

Az árverésben birtokszerzési joggal bíró s fedhetlen jellemű adai lakosok vehetnek részt. Két birtokrészletnél többet csakis családost egyének szerezhettek és pedig a háztartáshoz tartozó gyermek után 1—1 részlettel.

A részletes árverési feltételek az árverés napjáig alulírt kincstári jószágigazgatóságnál, a kulai kincstári ispánságnál és Ada község előljáróságánál megtekinthetők.

Aradon, 1903. évi november 4-én.

M. kir. államjóságigazgatóság.

(Utányomás nem díjaztatik.) 2—1

4986. szám kig. 1903.

Pályázati hirdetmény.

Karavukova községben lemondás folytán üresedésbe jött az irnoki állás.

Ezen állás 720 korona évi javadalmazással van egybekötve. Felhívom pályázni óhajtokat, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényüket **f. é. november hó 25-ig** nálam annál is inkább nyújtásuk be, mert a később érkezők figyelembe nem vétetnek.

Hódság, 1903. november 1.

Szemző Károly,
főszolgabíró.